

обґрунтованість у зв'язку з відсутністю чіткого визначення категорії шлюбу, чи то він є угодою, чи то він є партнерством, чи то він є союзом.

Зважаючи на це, доцільно звернутися до законодавчого визначення шлюбу. Так, у ч. 1 ст. 21 СК України дається чітке законодавче визначення шлюбу: «Шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану» [1].

Таким чином, можна дійти висновку, що шлюб є саме союзом чоловіка та жінки в розумінні їх добровільного об'єднання для набуття прав та обов'язків, який юридично зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану. У зв'язку з чим саме шлюб породжує права та обов'язки подружжя у шлюбно-сімейних правовідносинах.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40.
2. Бошко В.И. Очерки советского семейного права. – К.: Госполитиздат УССР, 1952. – 372 с.
3. Драгневич Л. Сутність і ретроспектива становлення та розвитку шлюбно-сімейних відносин в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – №1. – С. 40 – 42.
4. Загорский И.А. Курс семейного права. Одесса, 1902. – 298 с.
5. Матвеев Г.К. Советское семейное право: Учебник. – М.: Юридическая литература, 1985. – 208 с.
6. Пчелинцева Л.М. Комментарий к Семейному кодексу Российской Федерации. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2004. – 832 с.
7. Ромовська З.В. Українське сімейне право: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. Зорислава Ромовська. – К.: Правова єдність, 2009. – 500 с.
8. Свердлов Г.М. Советское семейное право. – М.: Госюрриздат, 1958. – 258 с.

Токарева Віра Олександрівна,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права,
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СТРАХУВАННЯ ВІД ТЕРОРИЗМУ: ДОСВІД УКРАЇНИ, США ТА ФРАНЦІЇ

На сьогоднішній день тероризм є однією з нагальних проблем розвитку суспільства не лише в форматі внутрішньодержавних відносин, а й на світовому рівні, проблемою глобального масштабу. Про негативний вплив тероризму на життя соціуму свідчить кількість скоєних за останні роки терористичних актів та загиблих людей.

Терористичний акт, як спеціальний страховий ризик, став розглядатись у

міжнародному контексті після подій у США 11 вересня 2001 року. Із падінням хмарочосів-близнюків Всесвітнього торговельного центру у Нью-Йорку не лише загинули люди та були зруйновані будинки, а й завершилась епоха страхування від терористичних актів майна та особи за замовчуванням, коли страхувальники, укладаючи договір страхування, автоматично отримували страхове покриття збитків таких подій. З цього часу страхові компанії виключили збитки від терористичних актів зі страхового забезпечення, що раніше провадилося на умовах покриття всіх ризиків.

У зв'язку із складністю визначення імовірності та прогнозування настання такої страхової події, як терористичний акт, неможливо, об'єктивно оцінити розміри можливих страхових відшкодувань, що обумовлює економічну не привабливість даної страхової послуги для страховиків.

У світовій практиці застосовується декілька моделей співіснування механізмів компенсації комерційними страховими компаніями та об'єднаннями за участю держави. Не торкаючись переваг та недоліків кожної з них, загальний механізм передбачає, що на певному етапі до компенсації витрат, поряд із страховиком, на врегулювання збитків здійснюється за підтримки держави, яка надає додаткові гарантії компенсації [1].

Так, з метою забезпечення фінансової підтримки страхування ризику тероризму на державному рівні у 2002 році США було прийнято закон про страхування ризиків терористичних актів, зобов'язав всі страхові компанії у державі надавати покриття ризиків терористичних актів та запровадив механізм участі держави у відшкодуванні збитків страхових компаній. Фактично, з метою надолужити страхову ємність, держава виступила солідарним перестраховиком для ліцензованих національних страхових компаній й має відшкодувати їх збитки по цих ризиках, що перевищують визначений розмір збитку, що сплачує страховик. Доречно зазначити, що у 2015 році був підписаний закон, що вносить зміни в дату закінчення та подовжує дію строків програми державної підтримки страхування ризиків терористичних актів до 2020 року в США [2].

Щодо України, ще декілька років тому страхувальників не цікавило питання страхування від ризику терористичних, воєнних дій і цивільних заворушень. Передбачення в договорі страхування ризику масових заворушень подекуди цікавило вельми обачливі юристи компаній, щодо страхування ризику терористичних дій – ще рідше, а страхування ризик воєнних дій взагалі викликало здивування. Наразі, питання страхування подібних ризиків як тероризм, воєнні дії та масові заворушення, актуалізувалось, не лише у зв'язку з інтеграцією України до світової спільноти та поглиблення економічних зв'язків з іноземними країнами, але й з огляду на події на Сході України.

З метою страхування і перестраховування ризиків тероризму і диверсії на території в Україні з ініціативи компаній СК «Перша» і СТ «Іллічівське» ще 9 вересня 2013 року, був організований Антитерористичний страховий пул України, який може страхувати від терористичних актів і диверсій на суму близько 100 млн. грн. До пулу 19 грудня 2013 року приєдналося ще 11 компаній: «Українська страхова група», «Український страховий дім», «Оранта», «Домінанта», «Європейський страховий альянс», «Страхові гарантії», «Альфа Страхування», «Арсенал Страхування», «Універсальна», «Здорово» і «Арма». Учасники пулу мають на меті здійснювати страхування майно, життя і здоров'я від шкоди і нещасних випадків, викликаних терористичними актами та диверсіями [3].

Наразі, страховий захист від терористичних актів, воєнних дій та масових заворушень є актуальним та затребуваним для підприємств роздрібної торгівлі, торгових мереж, супермаркетів, торгівельних центрів; готелів, будинків відпочинку, санаторіїв, пансіонатів; банків, кредитних та фінансових установ; власників об'єктів інфраструктури, таких як аеропорти, залізничні, автомобільні вокзали, морські порти, складські комплекси, логістичні центри.

На тлі низки терористичних актів у Європі та зростанням ризиків тероризму і диверсій висувуються пропозиції запровадження не лише обов'язковості страхування подібних ризиків, а й заборони виключення цих ризиків зі страхового покриття, як це прийнято в багатьох західних країнах, а також запровадження обов'язкового страхування від ризиків терористичних актів організаторів масових заходів [4].

Водночас слід зазначити, що з огляду на те, що будь-який суб'єкт господарювання не має можливості відповідати за наслідки терористичних актів, так як аргументувати і обґрунтувати прийняття державою тих чи інших антитерористичних заходів досить складно. Прикладом, є введення, після вибухів в Парижі, максимального режиму безпеки в Бельгії, яке не змогло зупинити дії терористів та відвернути низку подальших вибухів в Брюсселі [5]. Таким чином, ефективність та дієвість запровадження обов'язкового страхування від ризику терористичних актів суб'єктів господарювання є не однозначною.

З огляду на викладене, попри, визначені на законодавчому рівні загальні принципи та норми компенсації збитків потерпілим, немає чіткого механізму компенсації витрат на відновлення об'єктів внаслідок терористичних атак. Уявляється, що для ефективного подолання наслідків терористичних актів необхідне чітке законодавче визначення меж відповідальності держави і страхових компаній за відшкодування завданих збитків.

Разом з цим саме, у разі формування системи обов'язкового страхування

від ризику терористичних актів в Україні доцільно вдатися до досвіду саме Франції, яка, на сьогоднішній день створила найбільш ефективну і комплексну систему даного виду страхування. Системі страхування Франції властиві відмітні риси, які доцільно було б перейняти Україні при формуванні власної системи страхування:

- відсутність встановленого мінімального ліміту відшкодування збитку, що настав внаслідок терористичного акту, так як в межах країни діють необмежені гарантії з боку держави;

- будь-який страховий поліс, французької страхової компанії, наприклад, проти пожежі і збитку, автоматично включає в себе ризики терористичних актів. Це є обов'язком страхових компаній.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що рівень загрози терористичних актів та воєнних дій стає реальним, а з тим повертає інтерес дослідження шляхів подолання наслідків даних подій, до яких відноситься страхування.

Література:

1. Алехин М.А. Страхование от терроризма: история и современность / М.А.Алехин// Страхование сегодня. – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insur-info.ru>
2. Legenza A. TRIPRA 2015: What's Changed and How It Affects the Industry [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.air-worldwide.com/Publications/AIR-Currents/2015/TRIPRA-2015--What's-Changed-and-How-It-Affects-the-Industry/>
3. Нацкомфінпослуг ініціювала розвиток страхування від тероризму в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>
4. Эсауленко Е.В. Страховая деятельность в современной России: учеб. пособие / сост. Е.В. Эсауленко. – Научная библиотека ЮЗГУ. – Курск: ЮЗГУ. – 2012 – 278 с.
5. Теракты в Брюсселе 22 марта 2016 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/>